

CRIZA BOSNIACĂ REFLECTATĂ ÎN PAGINILE ZIARULUI „DRAPELUL”

Cristina Ploscă

Austro-Ungaria, urmărind sistematic infiltrarea în Sud-Estul Europei a prezentat de la începutul anului 1908, înaintea declanșării revoluției turce, proiectul unei căi ferate care pornind de la frontiera austro-ungară ar fi trecut prin sangeacul Novipazar, ajungând la Salonic, inițiativa producea nemulțumirea Serbiei și a Rusiei. Tendința Austro-Ungariei era de a-și consolida pozițiile în Peninsula Balcanică, alături de proiectul căii ferate a dus la o apropiere între Serbia și Muntenegru, iar anexarea Bosniei și Herțegovinei a determinat cele două țări să acționeze în continuare în comun cu multă energie. Răspuns la planul căii ferate propuse de Viena, guvernul rus a venit cu o altă variantă de cale ferată, care plecând dintr-un port albanez de la Marea Adriatică și mergând spre Dunăre avea scop să deschidă Serbiei drum liber la mare și să o scoată de sub tutela economică a Austro-Ungariei¹.

Profitând de revoluția turcă, diplomația vieneză s-a gândit să anexeze Bosnia și Herțegovina, mai ales că prin convocarea Parlamentului otoman, cele două provincii trebuiau să trimită reprezentanții în acest for legislativ. Alois von Aehrenthal, intenționa ca anexarea să se petreacă cu asentimentul marilor puteri în primul rând al Rusiei. Astfel în septembrie 1908, la castelul Buchlau, au avut loc tratative ruso-austro-ungare².

Șeful diplomației țariste, Alexandru P. Izvolski, și-a dat acordul în legătură cu anexarea Bosniei și Herțegovinei cerând în schimb omologului său ca Austro-Ungaria să ajute Petersburgul în tentativa sa de a obține modificarea regimului Strâmțorilor, dreptul flotei militare rusești de a trece fără opreliști prin Bosfor și Dardanele³. Curtea vieneză, acceptând să sprijine intenția Petersburgului miza ca, în afara anexării Bosniei și Herțegovinei, să realizeze și alte obiective: compromiterea politicii țariste în ochii statelor balcanice - Serbia și Muntenegru în special, Rusia apărând după toate acestea aliata Austro-Ungariei; înrăutățirea raporturilor dintre Imperiul țarist și Poartă; compromiterea alianței ruso-engleze încheiată în 1907, întrucât prin venirea la putere a noului regim otoman Marea Britanie care își întărise considerabil pozițiile la Istanbul, era puțin probabil să fie dispusă la concesiile în problema Strâmțorilor.

Izvolski a purtat tratative în Germania, la Berchtesgaden, cu secretarul de stat al Ministerului de Externe, unde a prezentat punctul de vedere rusesc în privința Strâmțorilor, declarând că dacă proclamarea independenței Bulgariei ar provoca un război turco-bulgar, guvernul țarist nu este dispus să se lase atras într-o asemenea acțiune; ministrul țarist de externe precizând că Petersburgul nu poate accepta ca bulgarii sau grecii să se instaleze la Istanbul⁴.

Răspunsul Germaniei a fost evaziv, Berlinul, drept urmare, a cerut compensații în cazul schimbării regimului Strâmțorilor. În Lombardia, la Desio, omologul lui Izvolski, Tittoni s-a arătat iritat de proiectul de anexare al Bosniei și Herțegovinei, dar și-a dat acordul la propunerea de modificare a statutului Strâmțorilor. Parisul și-a

¹ Nicolae Ciachir, Gheorghe Bercan, *Diplomația Europeană în epoca modernă*, București, 1984, p. 426.

² Ibidem.

³ Ibidem, p. 426.

⁴ Ibidem, p. 427.

condiționat atitudinea de răspunsul Londrei, iar ministrul de externe britanic, Eduard Grey, argumenta că nu venise încă momentul unor schimbări în zona Strâmtorilor⁵.

Criza bosniacă a fost un eveniment important în politica externă, constituind un impact major asupra presei transilvănene de limbă română, un exemplu concludent fiind ziarul „Drapelul” de Lugoj. Acesta era condus de Valeriu Braniște, om cu bogată experiență în publicistica românească. Ziarul a fost fondat în urma unei hotărâri luate de un grup de intelectuali bănățeni care au convocat o consfătuire la Vârșeț. S-a constituit un comitet executiv care a pregătit apariția gazetei la data de 1/14 ianuarie 1901⁶.

Diplomația de la Ballplatz, dând dovadă de duplicitate anunța, la 6 octombrie, anexarea Bosniei și Herțegovinei la Austro-Ungaria. Francisc-Iosif îl informase pe regele Eduard al VII-lea, la 29 septembrie, că cele două provincii au „ajuns la un înalt nivel de cultură materială și intelectuală și deci ele aspiră în mod legitim la un regim constituțional, regim pe care guvernul meu nu crede că-l poate refuza mult timp, în prezența evenimentelor neprevăzute care se desfășoară în Turcia. Or, nu pare posibil a proceda la acordarea unei Constituții pentru Bosnia și Herțegovina înainte de a reglementa definitiv situația politică a acestor provincii”⁷.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei

Se anunță că Majestatea Sa Împăratul și Regele Francisc Iosif I a adus la cunoștința marilor puteri, că în mesajul de tron, cu care va deschide Delegațiunile va anunța anexarea provinciilor ocupate Bosnia și Herțegovina. Această măsură a devenit indispensabilă în urma ultimelor evenimente din Turcia, care în mod firesc au repercutat și populația musulmană din provinciile ocupate”⁸. Neașteptând răspunsul Angliei și fără ca problema Strâmtorilor să fie reglementată în spiritul discuțiilor de la Buchlau, împăratul Francisc Iosif a emis la 5 octombrie 1908 rescriptul privind anexarea Bosniei și Herțegovinei, iar a doua zi a decretat mobilizarea.

„Anexarea Bosniei și Herțegovinei e fapt împlinit. Eri au apărut autografele prea înalte în foaia oficială, cât și un manifest către locuitorii Bosniei și Herțegovinei, prin care Majestatea Sa Împăratul și Regele Francisc Iosif I extinde drepturile suverane ale Casei Sale asupra acestor două provincii, punând în vigoare și pentru acestea ordinea de succesiune pe tron a Casei Habsburgice. Totodată dăruiește aceste provincii cu constituțiune provincială, având dieta să se alcătuiască pe baza sistemului curial”⁹. Impulsionat de Viena, principele Ferdinand al Bulgariei a proclamat la 5 octombrie independența Bulgariei, la Târnovo, luându-și titlul de „țar al bulgarilor”.

„Bulgaria s-a proclamat la Târnovo regat independent, spulberând prin aceasta și ultimele nădejdi ale Turciei aspra Rumeliei, pe care o considera sub raport de drept public de a sa, deși era administrată de prințul Bulgariei. Prin proclamația de la Târnovo devine Bulgaria un factor de seamă în Balcani”¹⁰.

Independența Bulgariei a constituit un act progresist dar momentul a favorizat planurile diplomației austriece. Rusia a avertizat pe bulgari să nu se grăbească cu proclamarea independenței, pentru că Viena ar putea specula acest lucru și plecând de la precedentul bulgar, considerat o încălcare a tratatului de la Berlin va profita de situație

⁵ Ibidem.

⁶ I. Cicală, Ziarul „Drapelul”-Factor activ în mișcarea națională a românilor bănățeni, în Banatica, 1/1971, p. 396.

⁷ Ibidem, p. 427.

⁸ Drapelul, nr. din din 3 septembrie/6 octombrie 1908.

⁹ Drapelul, nr. 109 din 25 septembrie//8 octombrie 1908.

¹⁰ Ibidem, nr. 10 din 27 septembrie//10 octombrie 1908.

anexând Bosnia și Herțegovina; Ferdinand aflat la Viena, nu a ascultat sfatul rusesc, iar evenimentele s-au derulat prin anunțarea celor două acte la Viena și Târnovo.

Anexarea Bosniei și Herțegovinei a întrerupt procesul de emancipare al provinciilor și a provocat o rezistență disperată din partea Serbiei deoarece spre aceasta se orientau din 1903 mai mulți slavi sudici, rezistența lor înviorând mișcarea slavilor din Monarhia Austro-Ungară.

Pentru a susține interesele Serbiei, guvernul de la Belgrad a trimis măsuri diplomatice la Petersburg, Paris, Roma, Istanbul, Sofia, Atena, Cetinje cercurile conducătoare sârbești căutând să ajungă la o înțelegere în special cu turcii deoarece amândouă statele aveau de apărat interese identice. Se urmărea încheierea unei alianțe a statelor balcanice, destinate barării penetrației marilor puteri în S - E Europei. Inițial în proiectata alianță trebuiau să intre Serbia, Muntenegru și Turcia iar în faza a doua se sconta pe aderarea Bulgariei, Greciei și României.

Turcia a cerut însă Serbiei ca în viitoarea Antantă balcanică să nu fie inclusă Bulgaria și chiar baza alianței turco-sârbești să aibă un caracter pronunțat antibulgar.

Rusia a afirmat Belgradului că nu este de acord ca alianța să aibă un asemenea caracter, tratativele s-au întrerupt în decembrie 1908¹¹.

În 1909 lucrurile se complică din nou, relațiile diplomatice dintre Grecia și Turcia sunt rupte. În timp ce diplomația țaristă insista în vederea convocării unei conferințe a marilor puteri care să reglementeze probleme derivate în urma revoluției „Junilor Turci”, diplomația vieneză exercita presiuni asupra Imperiului Otoman, în vederea unei înțelegeri directe. Curtea vieneză era dispusă să achite Porții o despăgubire pentru anexarea Bosniei și Herțegovinei. La 26 februarie s-a semnat acordul prin care în schimbul a 2,5 milioane lire turcești, Poarta recunoștea anexarea celor două provincii. Rămânea ca Rusia să nu se opună stării de lucruri din S-E European, Germania cerând acordul Imperiului țarist la acțiunea Austro-Ungariei.

Austro-Ungaria a instituit starea de alarmă pentru Corpurile 7 și 13 de armată, Rusia nefiind suficient pregătită și neexistând o sudură suficientă în cadrul Antantei a cedat recunoscând la 21 martie 1909 anexarea provinciilor. La 31 martie ceda și Serbia.

¹¹ Nicolae Ciachir, Gheorghe Bercan, op. cit., p. 429

LA CRISE DE BOSNIE ILLUSTRÉE DANS LES PAGES DU JOURNAL "LE DRAPEAU"

Résumé

L'Autriche-Hongrie en protégeant son infiltration dans le Sud-Est de l'Europe a présenté au début une voie de fer qui partait de frontière Autriche-Hongrie serait arrivée à Salonique. La tendance de l'Autriche-Hongrie était de consolider ses positions dans la Péninsule Balcanique.

Bénéficiant de révolution turque, la diplomatie viennoise a suivi d'annexer Bosnie et Herzégovine. Le Ministre des Affaires Étrangères de l'Empire Autriche-Hongrie avait l'intention de les annexer avec l'approbation des grands pouvoirs. À la date de 5 octobre 1908, Franz Iosif a émis le rescrit en ce qui concerne l'annexion de Bosnie et Herzégovine. Les relations internationales entre les grands pouvoirs ont été compliquées.

Dans la revue "Le Drapeau", qui a été rédigée à Lugoj, en 1901, et dirigée par V. Braniște existent des articles qui décrivent le déroulement des événements.